

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र

बी. ए. भाग २ सत्र ३

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर २०२४

आपण दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रामध्ये प्रवेश घेतल्याबद्दल आपले स्वागत. बी. ए. भाग २ या पाठयक्रमास सत्र ३ व ४ मधील प्रत्येक विषयासाठी ४० गुणाची लेखी परीक्षा + १० गुणांचे स्वाध्याय अशी परीक्षापध्दती लागू आहे. त्यानुसार शैक्षणिक वर्ष २०२४— २०२५ मध्ये बी. ए. भाग २ सत्र ३ साठी प्रवेशित झालेल्या विद्यार्थ्यांकरिता सत्र ३ चे स्वाध्याय प्रश्न सोबत देत आहेत. सदरचे स्वाध्याय खाली दिलेल्या नियमावलीप्रमाणे पूर्ण करून आपल्या अभ्यास केंद्राकडे जमा करणे आवश्यक आहे. दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या मुख्य कार्यालयामध्ये स्वाध्याय स्वीकारले जाणार नाहीत.

नियम :

1. सत्र परीक्षामध्ये प्रत्येक पेपरसाठी लेखी परीक्षा ४० गुण व स्वाध्याय १० गुण अशी एकूण ५० गुणांची आहे.
2. स्वाध्याय लिहिण्याकरिता आखीव कागद/ A4 size paper वापरावा.
3. स्वाध्याय उत्तरपत्रिकेच्या मुखपृष्ठावर आपण प्रवेश घेतलेल्या अभ्यासक्रमाचे नाव, वर्ष, तुमचा परीक्षेचा बैठक क्रमांक, नोंदणीप्रमाणे नाव, पत्ता (कायमस्वरूपी), विषय, PRN व मोबाईल नंबर (कायमस्वरूपी) लिहिणे आवश्यक आहे. (मुख्यपृष्ठ / Cover Page यासोबत दिलेले आहे ते Download करून वापरावे)
4. विद्यार्थ्यांने जर स्वाध्याय जमा केले असतील पण तो त्या संबंधित विषयामध्ये अनुत्तीर्ण झाला असेल तर त्याला फ्रेश स्वाध्याय जमा करता येणार नाही तो लेखी परीक्षेला पुन्हा बसू शकतो. स्वाध्यायाचे पूर्वीचेच गुण विचारात घेतले जातील.
5. एकदा स्वाध्यायांचे मूल्यांकन झाल्यानंतर त्यांचे पूर्णमुल्यांकन व श्रेणीसुधार केले जाणार नाही. त्याची फोटोकॉपी मिळणार नाही.
6. विद्यार्थ्यांनी स्वाध्याय अभ्यासकेंद्रामध्ये जमा करणेच्या अंतिम तारखा स्वतंत्र परिपत्रकाद्वारे www.unishivaji.ac.in या संकेतस्थळावरील Distance Education → Online Notice Board (http://www.unishivaji.ac.in/distedu/notice_board.aspx) या लिंकवरती नंतर प्रसिध्द करण्यात येतील यांची संबंधितांनी नोंद घ्यावी.
7. जे विद्यार्थी दिलेल्या वेळेत स्वाध्याय जमा करतील त्याच विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जातील. जे विद्यार्थी स्वाध्याय जमा करणार नाहीत अशा विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जाणार नाहीत. त्यास दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार राहणार नाही.

विशेष सूचना

- दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रांच्या सर्व मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रावर संपर्क सत्राचे आयोजन केले जाते. तरी विद्यार्थ्यांनी वेळोवेळी अभ्यास केंद्र समन्वयक यांच्याशी संपर्क साधून संपर्क सत्र, परीक्षा वेळापत्रक, हॉलतिकीट, निकाल इत्यादी बाबत माहिती घ्यावी. तसेच वेळोवेळी विद्यापीठ संकेतस्थळाला भेट देवून अद्ययावत माहिती जाणून घ्यावी.
- आपण निवडलेल्या विषयाप्रमाणे स्वयंअध्ययन साहित्य घेणे, आपल्या पाठयक्रमाचा अभ्यासक्रम (Syllabus) प्राप्त करून घेणे व त्याप्रमाणे अध्ययन करणेची जबाबदारी विद्यार्थ्यांची आहे.
- आपल्या रजिस्ट्रेशन फॉर्मवर असलेल्या अभ्यासकेंद्रामध्येच स्वाध्याय जमा करावयाचे आहेत जर दुसऱ्या अभ्यासकेंद्रावर स्वाध्याय जमा केले तर स्वाध्यायाचे गुण आपल्या गुणपत्रिकेवर येणार नाहीत व त्यासाठी दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार असणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.

स्वाध्याय उत्तर पत्रिकेचे मुखपृष्ठ (Cover Page)

अभ्यासक्रमाचे नांव : .....

(बी.ए./बी.कॉम. भाग 1 एम.ए./एम कॉम भाग 1 व 2)

सत्र : .....

(पहिले/दूसरे/तिसरे/चौथे/पाचवे/सहावे)

विषय : .....

परीक्षा बैठक क्रमांक

1. अभ्यास केंद्राचे नाव -----

2. विद्यार्थ्यांचे पूर्ण नाव -----

3. पूर्ण पत्ता : -----

----- पिन कोड नं.-----

4. मोबाईल क्रमांक : लॅण्डलाईन क्रमांक :

5. अभ्यासक्रमाचे नाव : ----- सत्र -----

6. पेपरचे नाव : -----

7. पेपर क्रमांक : -----

8. सबजेक्ट कोड : -----

9. परीक्षा बैठक क्रमांक -----

(ज्या परीक्षेसाठी स्वाध्याय जमा करत आहे)

10. पी.आर.एन. : -----

11. स्वाध्याय जमा करण्याचा दिनांक : -----

12. विद्यार्थ्यांची स्वाक्षरी : -----

(फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता)

मिळालेले गुण : -----

परीक्षकांची स्वाक्षरी : -----

B.A Part - II Sem – III Assignment Questions

October / November 2024 Examination

बी. ए. भाग – २ सत्र – ३ स्वाध्याय प्रश्न

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर २०२४ परीक्षा

(प्रत्येक प्रश्नास 10 गुण)

बी. ए. भाग २ करीता प्रवेशित झालेल्या सर्व विषयाच्या विद्यार्थ्यांनी आपल्या स्पेशल विषयाच्या स्वाध्यायाबरोबर

इंग्रजी आवश्यक (English Compulsory) पेपरचे स्वाध्याय जमा करणे अनिवार्य आहे.

B.A Part II Sem III English (Compulsory)

१) Write a compering script for a send-off function. Imagine the required details.

OR

२) Describe in detail 'the valley' depicted in 'The Highway' by Ray Bradbury

---

B.A Part II Sem III Ardhamagadhi-Prakrit DSC(C11) Paper-III Nalakaha

- १) नलास बुटके स्वरुप का प्राप्त झाले त्याचा परिणाम काय झाला ते स्पष्ट करा.
किंवा
  - २) नल आणि दमयंती यांची पुर्नभेट कशी झाली ते स्पष्ट करा.
-

B.A Part II Sem III Ardhamagadhi-Prakrit DSC(C12) Paper-IV Arama-Soha-Kaha

- १) विघृत्यभालेला कोणी व का वरदान दिले ? त्याच्या परिणाम काय झाला
किंवा
  - २) आराम शोभेला जीवनात आलेली संकटे विशद करा.
-

B.A Part II Sem III Economics Paper.III Macro Economics -I

- १) राष्ट्रीय उत्पन्नाचा अर्थ व राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाची विविध संकल्प सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
  - २) सनातनवादी रोजगार सिद्धांत आणि केन्सचा रोजगार सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.
  - 1) Explain in detail the meaning of national income and various definitions of national income measurement
- OR
- 2) Explain in detail the orthodox employment theory and Keynesian employment theory
-

B.A Part II Sem III Economics Paper.IV Money and Banking

- १) व्यापारी बँकेची कार्ये आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
  - २) पैशाची कार्ये व महत्त्व स्पष्ट करा.
  - 1) Explain the function and characteristics of merchant bank.
- OR
- 2) Explain the function and importance of money.
-

B.A Part II Sem III English Paper III Literature and Cinema

- १) Relationship between Literature and Cinema. Explain.
किंवा
  - २) Write a note on Comedy of Errors and its adaptation 'Anoor'.
-

B.A Part II Sem III English Paper IV Partition Literature

- 1) Write a brief note on Communal conflicts and Violence.
OR
  - 2) Comment on the character of Iqbal.
-

B.A Part II Sem III English IDS Paper 1- Language and Linguistics

1) Define the Concepts of 'Signifier' and 'Signified'.
OR

2) Linguistics as a Science. Explain.

बी.ए. भाग २ हिंदी सत्र ३ पेपर ३ आधुनिक हिंदी गद्य साहित्य — I

१) "दूध का दाम" कहानी की कथावस्तु लिखिए।

किंवा

२) लालू कब लौटेगौ, रेखाचित्र का पात्र "सोनपाल लोधा" का चरित्र चित्रण करें।

बी.ए. भाग २ हिंदी सत्र ३ पेपर ४ मध्यकालीन एवं आधुनिक हिंदी काव्य

१) कबीर का जीवन परिचय लिखिए।

किंवा

२) "सूरज पाना है" कविता का भावार्थ लिखिए।

बी.ए. भाग २ हिंदी सत्र ३ आयडीएस पेपर प्रयोजनमूलक हिंदी

१) नौकरी के लिए आवेदन पत्र तैयार करें।

किंवा

२) देखा हुआ क्रिकेट खेल का समाचार लेखन करें।

B.A Part II Sem. III History Paper 3 History of Modern Maharashtra (1900 to 1960)

१) गोपाळ कृष्ण गोखले यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

किंवा

२) महाराष्ट्र राज्य स्थापनेच्या घटनाक्रमाचे वर्णन करा.

1) Discuss the contribution of Gopal Krishna Gokhale.

OR

2) Describe the events related to formation of Maharashtra.

B.A Part II Sem. III History Paper 4 History of India (1757-1857)

१) रॉबर्ट क्लाइव्हची दुहेरी शासन व्यवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

२) सन १८५८ चा राणीचा जाहीरनामा आणि त्याचे परिणाम याचे वर्णन करा.

1) Explain the Dual Government of Robert Clive.

OR

2) Describe the Queen's Proclamation of 1858 and its effects.

B.A Part II Sem. III History IDS Paper 1-Social Reforms in India

१) शिक्षण व सामाजिक कार्य या क्षेत्रात महात्मा फुले यांच्या योगदानाचे वर्णन करा.

किंवा

२) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जाती निर्मूलनासंबंधीच्या विचारांची चर्चा करा.

1) Describe the contribution of Mahatma Phule in field of Education and Social work.

OR

2) Discuss the Dr. Babasaheb Ambedkar's thoughts on Annihilation of Caste.

बी.ए. भाग २ सत्र ३ मराठी पेपर ३ नाटक साहित्यकृती : देवबाभळी — प्राजक्त देशमुख

१) 'देवबाभळी' या नाटकाचे कथानक थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

२) 'अभिवाचन' म्हणजे काय ते सांगून अभिवाचनासाठी आवश्यक असणारे गुण सांगा.

बी.ए. भाग २ सत्र ३ मराठी पेपर ४ पद्य साहित्यकृती : पक्ष्यांचे लक्ष थवे : ना. धों. महानोर

१) ना. धों. महानोरांच्या प्रेमभावनेच्या कवितांचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

किंवा

२) 'गीतलेखन' म्हणजे काय ते सांगून गीतलेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा

बी.ए. भाग २ सत्र ३ मराठी आयडीएस पेपर १ साहित्यकृती : एका रानवेड्याची शोधयात्रा

१) 'एका रानवेड्याची शोधयात्रा' मधील आशयसूत्रे स्पष्ट करा.

किंवा

२) निसर्गविषयक साहित्य म्हणजे काय ते सांगून निसर्ग व माणूस यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

B.A Part II Sem III Political Science DSC (D7) Paper-III Political Process in India

१) केंद्र-राज्य संबंध वर सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

२) भारतीय पक्षप्रणालीच्या बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा

1) Discuss in detail on Centre-State Relations.

OR

2) Discuss the changing nature of the Indian party system

**B.A Part II Sem III Political Science DSC (D8) Paper-IV Indian Political Thought
Part -I**

१) कौटिल्य सप्तांग सिद्धांतविषयी चर्चा करा.

किंवा

२) लोकमान्य टिळकांची स्वराज्य संकल्पना स्पष्ट करा

1) Discuss Kautilya 's views on Saptanga Theory.

OR

2) Explain the Lokmanya Tilak's Concept of Swraj

**B.A Part II Sem III Political Science Compulsory Generic Elective - I CGE Paper-I
Public Administration**

- १) लोकप्रशासनाची अर्थ स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा
किंवा
- २) विकास प्रशासनाचा अर्थ, स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा
- 1) Explain the meaning, nature and scope of public administration.
OR
- 2) Explain the meaning, nature and scope of Development Administration
-

B.A Part II Sem III Sociology DSC – III Paper No. III - Social Issues in India

- १) सामाजिक समस्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
- २) दारिद्र्याचा अर्थ,करणे आणि उपाययोजना स्पष्ट करा.
- 1) Explain Nature of Social Issues
OR
- 2) Explain Poverty : Meaning, Causes and Remedy
-

B.A Part II Sem III Sociology DSC – IV Paper No. IV - Social Movement

- १) आदिम चळवळीचे परीक्षण करा
किंवा
- २) दलित आंदोलनाच्या समस्यांची चर्चा करा.
- 1) Examine the Tribal Movement
OR
- 2) Discuss the Dalit Problems in India?
-

B.A Part II Sem III (I.D.S.) Paper No. I - Introduction to Rural Development

- १) ग्रामीण विकासाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
- २) ग्रामीण समाजातील कोणतेही दोन प्रमुख समस्यांची चर्चा करा.
- 1) Define the Characteristics of Rural Development.
OR
- 2) Discuss any two major Rural Social Problems
-

B.A Part II Sem III (I.D.S.) (I.D.S.) Paper – I Social Ecology

- १) सामाजिक परिस्थितीशास्त्राचे महत्व याची चर्चा करा.
किंवा
- २) पर्यावरणीय प्रदूषण स्पष्ट करा.
- 1) Discuss the Importance of Social Ecology
OR
- 2) Explain the Environmental Pollution.
-

B.A Part II Sem III Geography : Paper No. III Soil Geography

- १) मृदा भूगोलाची व्याख्या सांगून मृदा भूगोलाचे व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
- २) मृदेचे रासायनिक गुणधर्म सविस्तर लिहा.
- 1) State the definition of Soil Geography and explain the scope of Soil Geography.
OR
- 2) Write in detail the chemical properties of the soils.
-

B.A Part II Sem III Geography : Paper No. IV Resource Geography

- १) साधनसंपत्ती भूगोलाची व्याख्या व महत्व लिहा.
किंवा
- २) शाश्वत मानवी साधनसंपत्ती विकासाची माहिती लिहा.
- 1) Write the definition and importance of Resource Geography.
OR
- 2) Write an information of sustainable human resource development.
-

B.A Part II Sem III Geography : IDS – I : Cartography-I

- १) नकाशाशास्त्राची व्याख्या सांगून नकाशाशास्त्राच्या शाखा स्पष्ट करा.
किंवा
- २) नकाशा प्रक्षेपण म्हणजे काय? नकाशा प्रक्षेपणाची गरज सविस्तर लिहा.
- 1) Define the Cartography and explain the branches of the Cartography.
OR
- 2) What is map projection? Write in detail necessity of map projection
-

B.A Part II Sem III Geography : IDS - I Resource Geography of Maharashtra-I

- १) महाराष्ट्रातील जल प्रणालीची माहिती लिहा.
किंवा
- २) महाराष्ट्रातील जलसिंचन स्रोत सांगून त्यांचे वितरण लिहा.
- 1) Write an information of drainage systems in the Maharashtra.
OR
- 2) State the sources of irrigation and write its distribution.
-

B.A Part II Sem III Geography : Concepts of Tourism Geography

- १) पर्यटन भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
- २) पर्यटनाच्या आर्थिक परिणामांचे वर्णन करा.
- 1) Define the Tourism Geography and explain its nature.
OR
- 2) Describe the economic impacts of tourism
-

बी.ए. भाग २ सत्र ३ संस्कृत संस्कृत नाटयदर्पण (स्वप्नवासवदत्तम् ऑफ भास)

- १) भासरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटकातील तिसऱ्या अंकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
  - २) रूपक म्हणजे काय ते सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
-

बी.ए. भाग २ सत्र ३ संस्कृत गीताधीन स्व—संतुलन (श्रीमद्भगवद्गीता)

- १) श्रीमद्भगवद्गीतेतील तिसरा अध्याय कर्मयोग यातील विचार कथन करा.
किंवा
  - २) गीताधीन व्यक्तिमत्त्व विकास याचे सविस्तर विवेचन करा.
-

बी.ए. भाग २ Logic (T) IDS Paper

- १) तर्कशास्त्राची व्याख्या, व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
  - २) व्यवहित आणि अव्यवहित अनुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 1) Explain the definition, scope and nature of logic.
OR
  - 2) Explain the nature of mediate and immediate inference.
-

बी.ए. भाग २ Logic (M) IDS Paper

- १) विगमन आणि निगमनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
  - २) केवल आणि संयुक्त विधानांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 1) Explain the nature of induction and deduction.
OR
  - 2) Explain the nature of simple and compound propositions
-

बी.ए. भाग २ : तत्त्वज्ञान : पेपर ३ Philosophy of Religion (Part - I)

- १) धर्माची व्याख्या व प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
  - २) धर्माची एक उपपत्ती म्हणून जीव वादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 1) Explain the definition and types of religion.
OR
  - 2) Explain the nature of animism as a theory of religion.
-

बी.ए. भाग २ : पेपर ४ Social and Political Philosophy (Part - I)

१) सामाजिक तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

२) लोकशाहीची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.

1) Explain the nature and scope of social philosophy.

OR

2) Explain the concept and nature of democracy

बी.ए. भाग २ शिक्षणशास्त्र : DSE – III Educational Psychology

१) शैक्षणिक मानसशास्त्राचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

२) विकासावर परिणाम करणारे घटक उदाहरणांसह मांडा

1) Explain the meaning and nature of educational Psychology.

OR

2) State the factors affecting to development with examples.

बी.ए. भाग २ शिक्षणशास्त्र : DSE - IV Education in Pre-Independence India

१) पुर्व वैदिक काळातील अध्यापन पध्दती स्पष्ट करा

किंवा

२) पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोवर टिपा लिहा.

1) बौद्धकालीन शिक्षणाची उद्दिष्टे

2) बौद्धकालीन शिक्षकाची भूमिका

3) बौद्धकालीन स्त्री शिक्षण

1) Explain Teaching Method in Pre-Veadik Period.

OR

2) Write notes on any two the following

1) Objectives of education in Budhik Period

2) Role of Teacher in Budhik Period

3) Women's Education in Budhik Period

B.A Part II Sem III Economics

Principles of Co-Operation (IDS)

1) सहकाराचा अर्थ व वैशिष्ट्य स्पष्ट करा

किंवा

२) मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा

1) Explain the meaning and characteristics of co-operative

OR

2) Explain the role of co-operative in mixed economy

Distance Education, Shivaji University Kolhapur

B.A Part II (Semester-III)

Urdu Optional Paper III Prose (khaka)

(NEP Pattern)

خاکہ نگاری

Total Marks: 10

Assignment Questions

- مندرجہ ذیل میں سے کسی دو کا جواب لکھے -
- 1 گدڑی کا لال نور خان کا خلاصہ کا تفصیلی نوٹ لکھئے؟
  - 2 رشید احمد صدیقی حیات و ادبی خدمات کے بارے میں لکھے۔
  3. مولوی عبدالحق خاکہ نگاری کے بارے میں بیان کیجئے
  - 4 اردو خاکہ کا آغاز و ارتقاء پر نوٹ لکھے۔

Distance Education, Shivaji University Kolhapur

B.A Part II (Semester-III)

Urdu Optional Paper IV Nazam Poetry (NEP Pattern)

نظم نگاری

Total Marks: 10

Assignment Questions

- مندرجہ ذیل میں سے کسی دو کا جواب لکھے 10 1
- 1 • ساحر آدھیانوی کی نظم نگاری پر نوٹ لکھے۔
  - 2 • نظم کی تعریف اور قسمیں بیان کیجئے۔
  - 3 • اردو نظم نگاری کا آغاز و ارتقاء پر تفصیلی نوٹ لکھے؟
  - 4 • بازیابی اس نظم کا خلاصہ لکھے؟
- .....